

Acsády Judit, PhD
MTA TK Szociológia Intézet
1014 Budapest, Országház u. 30.
Tel: 361 2246700/209
Email: acsady@socio.mta.hu

Interetnikai párbeszéd – n i kezdeményezések, n mozgalmak- nemzetközi kontextus

Kulcsszavak

Interetnikai párbeszéd, identitás, kisebbségi lét, n mozgalmak, nemzetközi szervezetek

Összefoglalás

A kisebbségi lét több mozzanata összeköthet a n i lét társadalmi kérdéseivel. A hátrányos helyzet megváltoztatására tett erőfeszítések fontos része a pozitív identitás kialakítása. A n szervezetek a huszadik század kezdetétől ötvözték a két szempontot tevékenységeik során. Nemzetközi szervezeteik tevékenysége az I. Világháború idején és az azt követő időszakban elsősorban a konfliktusok békés rendezésének lehetőségeit kereste. N szervezetek felléptek interetnikai kapcsolatok javítása érdekében, a századelőn és jelenleg is.

A kisebbségi lét különféle formáinak vizsgálata, a hasonló élethelyzetek kutatása és a társadalmi feszültségek megoldására tett kísérletek rendkívül sokat nyerne az

interdiszciplináris megközelítésben. Különösen alkalmasak erre a társadalomtudomány különböző ágai, így a szociológia, a szociálpszichológia és a társadalomtörténet. Ezeknek az irányzatoknak a segítségével kimutatható, hogy a női lét és az etnikai kisebbségi lét milyen hasonlóságokat rejt, milyen dilemmái vannak az identitás kialakulásnak, milyen lehetőségei vannak az eredményes érdekképviseletnek, különböző, a diszkrimináció megszüntetését célzó tett közösen erőfeszítéseknek.

A társadalmi mozgalmak, így a női mozgalmak történetében is számtalan példát találunk arra, hogy a közös érdekeket és célokat tudatosítva szervezetek összefognak, és akár határokon átívelő szövetségeket hoznak létre, amelyek arra is képesek, hogy a szervezet érdekein kívül más csoportokat, erőfeszítéseket is támogassanak, amelyek hasonló értékeket képviselnek. A húszadik század elejének nagy nemzetközi női szervezetei különösen jó példái az ilyen erőfeszítéseknek, hiszen az első világháború alatt és az azt követő időszakban is mind elméleti mind gyakorlati munkájuk során arra törekedtek, hogy erőszakmentes megoldásokat találjanak az etnikai konfliktusok kezelésére. Szorosan együttműködtek nemzetközi békeszervezetekkel és mozgalmakkal, és létrehozták saját szervezetüket is a Women's International League for Peace and Freedom (Női Nemzetközi Ligája a Békéért és Szabadságért) névű szervezetet.

Elméleti háttér

Kisebbségi lét/női lét

A nemek és csoportok elméleti szakirodalmát áttekintve megállapíthatjuk, hogy a szociológia a nőket és férfiakat (hasonlóan az életkor szerint definiált demográfiai csoportokhoz) hagyományosan társadalmi nagycsoportnak tekinti egyének olyan együtteseként, amelyeket közös ismérvek, életkörülmények és életmód jellemez. Ezek úgy

nevezett fiktív/társadalmi csoportok, nem hagyományosan vett közösségek. Kérdés azonban, hogy vajon lehet-e azonosulni egy fiktív közösséggel, jelenthet-e egy ilyen fiktív csoporthoz való kötődés azonosulást, kialakíthat-e csoporthoz kötődő identitást az egyén számára?

A modern társadalmakban a „közösség” (community) kifejezés az egyik legnehezebben definiálható egység, ugyanakkor a közösségek kutatásának a mai, széttöredezett társadalmakban is megvan a relevanciája (Cohen, 1995). A közösség kifejezésen a szakirodalomban hagyományosan leginkább a helyi (földrajzi értelemben véve), etnikai, lokális alapon, illetve lakóhely-szerinti alapon szerveződő szimbolikus egységet értik. A legújabb megközelítések a közösséget mentális konstrukciónak tekintik, vagyis szimbolikusán létrehozott egységnek. A közösség így értékek, normák és erkölcsi szabályok rendszere, amely identitást, hovatartozás érzést nyújt az adott közösség tagjainak.

A modernitáshoz kötődik ugyanakkor a kollektív identitás „nagy narratívumainak”, a nemzeti, etnikai, vallási, kulturális, politikai és történelmi identitás fundamentumainak a megkérdőjelezése, széttöredezése (Erdős, 2000), és egyben azok a reintegrációs törekvések, amelyek közé a nem mozgalmakat is elhelyezhetjük, vagyis új identitások keresése, amely kapcsolódik a kisebbségek emancipációs törekvéseihez is.

Kisebbségi csoportok tekintetében felmerül az a probléma, amit Kurt Lewin a következőképpen ír le: „... a legtöbb kisebbségi csoportban nagyon hiányzik az állandósult önbizalom és önértékelés. (...) a csoporthoz tartozó egyének... arra hajlanak, hogy azok implikált megítélését fogadják el, akiknek státuszuk van, még akkor is, ha ezek a megítélések

ellenük irányulnak.” (...) Ezt a problémát reménytelen úgy megoldani, hogy a kisebbségi csoportok tagjainál, mint egyéneknél megfelelő önbecsülést alakítsunk ki. Az a diszkrimináció, amelyet ezek az egyének tapasztalnak, nem ellenük, mint egyének ellen, hanem mint csoporttagok ellen irányul, és javulás csak akkor lehet elérni, ha a

csoporttagságukkal kapcsolatos önbecsülésüket emeljük normális szintre.”(Lewin 1948/1975:334)

Egyén és kisebbségi/hátrányos helyzetben lev csoport

A csoport hátrányos helyzete, társadalmi elismertségének javítása azonban csak úgy lehetséges, ha a negatív önbecsülést, a belső tett másodlagos pozíciót meg tudják változtatni a csoporthoz tartozó egyének. Mindez roppant komoly erőfeszítést igényel a kisebbségi/hátrányos helyzetben lev csoport tagjaitól, hiszen nem csak saját identitásukon kell dolgozniuk, hanem az új, pozitív képet a többségi társadalom tagjaival, intézményeivel is el kell tudni fogadtatni. Kérdés, hogy melyek azok a lehetséges stratégiák, amelyeket az emberek mozgósíthatnak abban az esetben, ha úgy vélekednek, hogy csoport-hovatartozásuk nem nyújt számukra pozitív társadalmi identitást, azonosulási lehetőséget. Az első lehetőség az egyén számára az lehetne, hogy a negatív ítéletekkel terhelt csoportból kilépjen, hogy egy számára kedvezőbb csoportot keressen, ahová bekerülhet. Ez a társadalmi mobilitás forgatókönyve.

Második lehetőségként adódik, hogy átértelmezze, elfogadhatóbbá és vonzóbbá tegye a saját csoportjáról alkotott képet. Emellett a negatív ítéletekkel sújtott csoport tagjai esetenként saját csoportjuk helyzetének megváltoztatása érdekében társadalmi önérvényesítő tevékenységbe fognak, felvéve a rivális csoportokkal a versenyt a megbecsülésért és a jobb pozícióért.

Míg a társadalmi mobilitás az egyén számára kínálhat megoldást, addig az új értelmezéseket létrehozó társadalmi kreativitás és a csoportszintű közös társadalmi cselekvés már a csoport egészének számára hozhat eredményt.

Nők és férfiak, mint hátrányos helyzetű és domináns csoport tagjai

Míg a nemek közötti társadalmi különbségek eredetét korábban biológiai okokra, a két nem közötti alkati különbségekre, addig ma már a társadalomtudomány egyre inkább kulturális, társadalmi okokra vezeti vissza. Vagyis ma a nemeket és a két nem eltérő társadalmi helyzetét (szerepeket, pozíciót, habitust, megítélést, stb.) társadalmilag konstruálnak tekintjük.

A mai komplex társadalmakban a “nemek közötti társadalmi távolság (angol szakkifejezéssel az ún. gender gap) csökken” (Giddens:178), a korábban nemek szerint elkülönülő területek már összemosódnak, tehát sok esetben a nők és férfiak életkörülményei, életformája között, bizonyos feladatok elvégzése terén hasonlóságok adódnak. (Andorka, 1997: 306) Ugyanakkor a magánéletben még továbbra is elkülönülnek a hagyományosan nőknek vagy férfiaknak tulajdonított szerepek.¹ Kérdés, hogy ezek a társadalmi változások mennyiben tükröződnek a nemekről való gondolkodásban, és mennyiben játszanak szerepet a nemi identitás (mint csoportidentitás) kialakulásában

A „posztmodern irodalom kétségbe vonja, hogy egyáltalán létezik a nő és a férfi, mint univerzális kategória” (Neményi, 1999:13), és így új keretek között merül fel az a kérdés, hogy a nem képezhet-e társadalmi csoportot? Ezzel együtt továbbá megkérdőjeleződik az is, hogy létezhet-e közös érdeke egy társadalmilag (mozgalmak által) létrehozott fiktív csoportnak, és az, hogy amennyiben nem lokális (egymást ismerő) csoportról van szó hogyan értelmezhetőek, artikulálhatóak a közös célok, hogyan lehet tenni közös célokért? Témánk szempontjából továbbá jelentős dilemma marad, hogy a közös értékek/érdekek/célok segítségével konstruált csoport más csoportok érdekeivel hogyan tud azonosulni, és hogyan képes tevékenykedni azok megvalósításán.

Iris Marion Young a társadalmi csoportokat egyfelől elszakítja minden meghatározottságtól és meghatározhatóságtól, – mivel azok úgymond változásban léteznek, „cseppfolyósak” –,

¹ Ennek kutatása különlegesen jelentős volt az államszocializmus éveiben, hiszen ezek a különbségek az egyenlőségi politika ellenében megmaradtak (Pl. H.Sas Judit), és újra tematizálták a kérdést a rendszerváltás után (ld. pl. Szerepváltozások c. kötetek)

másfelől pedig ezzel ellentétben feltételezi, hogy léteznek az összes n-re jellemző *közös* tapasztalatok, érdekek, értékek, és ezek alapján a n-k olyan csoportot alkotnak, amelyet politikailag képviselni kell. Egy adott csoporthoz tartozás kritériuma szerinte például a hátrányos helyzet, amelynek okai lehetnek a kizsákmányoltság, a marginalizáltság, a hatalomnélküliség, a kulturális elnyomás és fajüldözés; elszenvedői pedig USA-ban például a n-k, a feketék, az amerikai és mexikói indiánok, a homoszexuálisok, a szegények, szellemi fogyatékosok, stb. (Nash, 2003: 72)

Pierre Bourdieu "Férfiuralom" c. tanulmányában mind a n-ket, mind a férfiakat homogenizálja, hovatovább egyfajta koherens társadalmi osztályként jelenítve meg a két nemet, teljesen általánosító diszpozíciókat tulajdonítva számukra, a férfiakra, az uralkodásra készítettséget (libido dominandi), a n-kre pedig az alávetettség szublimálásával járó negatív identitást ruházva. A kérdés tehát továbbra is az, hogy a nemek mennyiben, és milyen értelemben tekinthetők valamilyen csoportnak?

A mai komplex kultúrák a legkülönbözőbb reprezentációkat tárják az egyén elé, akinek szocializációja során módja van a legkülönbözőbb nemi szerepértelmezésekkel találkozni. Az elkülönülnek beállított szerepkészlet ellenére mégis lehetnek közös elemek a férfi és n-i tapasztalatban, tehát a fiktív társadalmi csoport ellenére a nem magában hordozza a csoportidentitás kialakulásának lehetőségét.

A progresszív n-csoportok tevékenységét értelmezhetjük egyfajta arbitrációként a társadalom nem-szexista (nemi alapon történő megkülönböztetést elutasító) és szexista n- és férfitagjai között. Ebben az értelemben az érdekek nem csak lokalitáshoz, helyhez, etnikumhoz, országhoz kötődnek, hanem határokon átívelnek.

A fentebb kifejtettek mentén tehát megállapítható, hogy ahhoz, hogy saját érdekeinket meg tudjuk védeni, és ki tudjunk állni mások érdekeiért, el ször (illetve azzal együtt) saját identitásainkon kell dolgoznunk.

Nemzetközi n szervezetek

Ez az elv vezérelte a nagy nemzetközi n szervezeteket is, hiszen törekvéseikben egymás mellett volt jelen a jogi egyenl ségért való k zdelem, és a társadalomban él n kép, els sorban a másodrend séget hangsúlyozó sztereotípiák elemzése és megváltoztatása. Emellett kiadványaikkal, el adásaikkal és egyéb kezdeményezéseikkel a n k saját magukról alkotott képét is igyekeztek megváltoztatni, hozzásegítve ket pozitív önkép, vállalható n i identitás kialakításához. Különösen jó példája mindennek a N k Nemzetközi Választójogi Szövetsége (International Women's Suffrage Alliance), amelynek magyarországi tagszervezete, az 1904-ben, Budapesten alapított Feministák Egyesülete a század elején befolyásos szerepl je volt a választójogi mozgalmaknak. Programjukban hangsúlyozzák, hogy számukra a választójog nem cél, hanem eszköz; egy igazságos, méltányos társadalmi rendszer kiépítéséhez. Az IWSA száz éve, 1913-ban Budapesten tartotta VII. Választójogi kongresszusát, amelyen több ezer küldött vett részt a világ minden tájáról.² A kongresszus a n k jogainak témája mellett foglalkozott szociális problémákkal, és a háborús fenyegetés kérdésével is. Az IWSA tevékenységét korlátozták a háború alatt, a küldöttek hasonló módon egészen 1920-ig nem találkozhattak újra. A háború évei alatt azonban aktív maradt a szervezet, a tagok els sorban levelezés, és hírlevelek, és a lehet ségek szerint személyes találkozások útján tartották a kapcsolatot. A békés rendezés, és a háború okozta károk enyhítésének kérdése mellett komoly er feszítéseket tettek a hátszágban él n k

² Az 1913-as kongresszus tiszteletére Budapesten 2013 május 23-án egynapos emlékülést tartottak az Országos Széchényi Könyvtárban, amelynek során tudományos el adások hangzottak el a kongresszus témáiról, a résztvev kr l és a korabeli fogadtatásról.

életkörülményeinek javításával. Támogatták a hadi özvegyeket, az árvákat, a háború után pedig segítették a frontról és hadifogságból hazatérő katonákat.

1915-ben Hágában 1200 küldött jelenlétével megalapítják a Nemzetközi Béke és Szabadság Ligáját (Women's International League for Peace and Freedom), annak érdekében, hogy tanulmányozzák, a nyilvánosság előtt ismertté tegyék és megszüntessék a háború kirobbanásának okait, és enyhítsék a háborús károkat. Határozatukat eljuttaták a háborút viselő országok vezetéséhez.

A századelőn tevékenykedő nemzetközi szervezetek példája több szempontból is fontos. Ezek a szervezetek ugyanis úttörő jelentőségű modelljei voltak a nemzetközi összefogásnak, amely túlmutatott a nemzeti érdekek képviseletén. Az IWSA szövetségét úgy hozta létre, hogy maximális autonómiát biztosított az egyes tagállamok tagszervezeteinek, és tagjaiként ismertette el az akkoriban még függetlenül nem létező országok képviseletét is a Monarchián belül. Ez a lépés akkoriban túlmutatott a korabeli nemzetközi diplomáciai gyakorlaton. (ld. Zimmermann, 2010).

Továbbá kiemelkedően jelentős azok a lépések, amelyeket az I. Világháború okozta károk enyhítése érdekében tettek, és azok a pacifista, háborúellenes álláspontok, amelyeket megfogalmaztak és képviseltek a háború idején és az azt követő időszakban. A háborút követő béketárgyalások kapcsán a Wilson-i elveket támogatták, amely az értelmezésükben garantálhatta volna a későbbi fegyveres konfliktusok elkerülését, és amely elismerte volna a nemzeti önrendelkezést. A Feministák Egyesületének folyóirata, *AN* 1918. évi számának címlapján közölték a Wilson-i pontokat. A későbbiekben több helyen is kifejtették és következetesen képviselték, hogy nem tartják igazságosnak a Trianoni béke pontjait, és úgy vélték, hogy ez a szerződés sok érdeket sért, nem veszi figyelembe a helyi lakosság etnikai összetételét, így újabb konfliktusok forrása lesz. Ugyanakkor mindvégig hangsúlyozták, hogy

a felmerül konfliktusokat *békés* úton kell megoldani, a népek önrendelkezési jogának elismerése alapján. A békekötés alapjait szolgáló feltételek, az újonnan húzott országhatárok átértékelését csakis a fegyverkezés megszüntetése, a leszerelés, a nemzetiségi kisebbségek védelme, és a kereskedelmi jogok szabadságának tiszteletben tartása mellett tartották elképzelhetőnek. Ezek az elvek megegyeztek az 1920-ban megalapított League of Nations elveivel. A női szervezetek konkrét javaslatokat is megfogalmaztak és képviselték ezt az álláspontot a legkülönbözőbb nemzetközi fórumokon.

Hét év után, 1920-ban ült össze újra a Női Választójogi Szövetség. Kongresszusukat Genfben tartották. Az elnöknő, Carrie Chapman Catt felhívása a résztvevőkhez így szólt: „Jöjünk össze újra nem csupán barátokként, hanem a demokratikus szabadságjogok védelmének érdekében.”³ A legfontosabb feladatnak akkor azt tartotta, hogy a világ női szervezetei használják fel minden erejüket és befolyásukat annak érdekében, hogy a jövőbeli háborúkat megakadályozzák.⁴ „*We have not ceased to keep up the spirit of peace and love...*” (Nem adtuk fel a béke és szeretet lelkületét) – írja levelében Glücklich Vilma, 1920-ban.⁵

A kongresszus Genfben az alábbi témákat vitatta meg a békés rendezés kérdése mellett:

- nőkkel és gyerekekkel való kereskedelem
- kettős morális sztandard, kettős erkölcsi elvárások tarthatatlansága
- nők munkakörülményeinek javítása, együttműködés női szakszervezetekkel
- képzéshez oktatáshoz való jogok védelme
- egyenlő munkáért egyenlő bért – elve
- a prostitúció tilalma (legális szabályzásának elvetése)
- hadifoglyok helyzete, életkörülményei (együttműködve a Vörös Kereszttel).
- Írország kérdése

³ *Let us meet once more not only as friends but as guardians of the great democratic liberty. (Ch. Catt)*

⁴ *The congress calls upon all the women of the world to use their power to prevent future wars. (Ch. Catt)*

⁵ Glücklich Vilma levele, 1921. Magyar Országos Levéltár. P999. külföldi levelek, 17 doboz, 14/b. 477. lap

A szavazati jog kiterjesztésének és a jogok védelmének értelmét abban látták, hogy az a közjót, az egész társadalom érdekeit szolgálhassa.

Mindez összhangban volt a WILP (N k Nemzetközi Békeligája) tevékenységével az I. Világháború után: megfogalmazásuk szerint als sorban arra törekedtek, hogy *„...helyreigazítsák mindazt a kárt, amelyet a háború és az úgy nevezett békekötések okoztak* (Glücklich Vilma levele⁶). A szervezet meghatározta, hogy a nemzetek közötti békés rendezéshez milyen tevékenységekkel járul hozzá:

- a) közvetítés, arbitráció
- b) békéltetés
- c) képzés: inter-etnikai kommunikáció.

Minden tevékenységük mögött az az elv húzódott meg, hogy a nemzetek és nemzetiségek közötti konfliktusokat mindig a *népek önrendelkezési jogának elvének tiszteletben tartásával* kell rendezni.

Már ekkor felmerül annak a gondolata az úgy nevezett “intercultural communication” – nek, vagyis annak, hogy kidolgozzák annak a módját, hogyan lehet békés, épít jelleg kommunikációt létrehozni, és fenntartani különböző kultúrák és etnikumok között. Ennek modelljeként tanárok ezirányú képzését alakították ki. 1921-ben Genf-ben egy nyári egyetemet indítottak (Summer school). A nyári képzés tervének kidolgozására Glücklich Vilmát a Feministák Egyesületének elnökösszonyát kérték fel. A téma, amit ki kellett dolgozzon als sorban azt célozta meg, hogy miként bonthatóak le a nemzetek közötti politikai el ítéletek. Hasonló szellemben, 1923-ban Podjebrádban is szervezetek képzést. A résztvev k Európa keleti, nyugati és északi országaiból érkeztek als sorban.

A progressive Education (haladó oktatás) elméletét dolgozta ki 1927-ben Prágában a Nemzetközi Oktatási konferencia. Ezen a Feministák Egyesületének budapesti küldöttei is

⁶ Glücklich Vilma kézírásos levele Miss Balch részére, 1920. Magyar Országos Levéltár. P999. külföldi levelek, 17 doboz, 14/b. 473. lap

részt vettek. A Progressive Education elveit valló mozgalom az emberiség békés jövőjének alapjának az er szakmentességre alapuló nevelést tekintette. Úgy vélték, hogy a világnak a versengés, egymás legyőzésének elve helyett egyre inkább a kooperáció, az együttműködés, a megértés lelkülete felé kell elmozdulnia. Mindezt elsősorban az oktatásban kívánták érvényesíteni.

A női szervezetek tevékenységét értelmezve kirajzolódik egy sajátos kettősség, amelyet az értelem (racionalitás) és az érzelmek kettőssége alkot. Míg egyrészt a szervezeteket jellemzi a roppant erős felelősségtudat, elszántság, tudatosság, felkészültség és a racionális érvelés módja, másrészt jelen van és folyamatosan hangot is kap az érzelmi elkötelezettség, az elhivatottság, az elszántság. A mozgalom tagjait országhatárokon átívelő szoros személyes szálak, barátságok kötötték össze.

A századelő példái mellett több olyan kortárs kezdeményezésről is tudunk, amelynek során női szervezetek, női csoportok lépéseket tesznek, közvetítést vállalnak konfliktusban, vagy akár fegyveres harcban álló felek között, és különféle módokon igyekeznek el segíteni az interetnikai párbeszédet. Például Kirgizisztánban a konfliktusok megelőzése és az emberi jogok védelmének érdekében, a faji és etnikai megkülönböztetés megakadályozása érdekében működik a Women Organizing for Peace. Szemináriumokat szerveznek Makedóniában fiataloknak a társadalmi kohézió és az interetnikai kapcsolatok erősítése érdekében.

Egyik legnevezetesebb esemény azonban Írországhoz kötődik, hiszen az 1998-ban, Belfastban megkötött Good Friday Agreement létrejöttéhez hatékonyan járult hozzá a Northern Ireland Women's Coalition. (Észak-Írországi Női Koalíció). Az egyezmény az észak-írországi konfliktusok kezelésére jött létre, és el kívánta segíteni a békéltetési folyamatot, amelynek egyben fontos állomásává vált. Az egyezmény létrejöttének történetét feldolgozó tanulmány

szerint: „⁷...a konfliktusok közepette gyakran hallottuk a nők hangját, akik a szembenállás helyett a megértésre hívták fel a figyelmet, az erőszak alkalmazása helyett inkább az együttműködésre, a versengés helyett pedig inkább a kooperációra.”

Érdeemes tehát ezeket a példákat szem előtt tartani, és megkeresni annak a lehetőségét, hogy a nők szervezet, nőcsoportok a szociális kérdések mellett, miként tudnak konfliktuskezelési tevékenységeket kezdeményezni, képzések, tárgyalások, konzultációk, arbitráció útján. Ezzel segíthetik az interetnikai párbeszédet, amely a másik fél jobb megértését, az akár szembenálló érdekek meghallgatását, a kisebbségek védelmét szolgálhatja. Mindennek alapja az önismeret, a pozitív identitás kialakítása, amely területen az etnikai és a társadalmi nem szempontjai összefüggnek és egymást erősíthetik.

Irodalom

Acsády J., *Diverse Constructions: Feminist and conservative women's movements and their contribution to the reconstruction of gender relations in Hungary after the first World War* In: Sharp Ingrid – Stibbe Matthew (Eds.) *Aftermaths of War: Women's Movements and Female Activists, 1918-1923*. Leiden: Brill Academic Publishers, 2011. pp. 309-333.

Acsády J., "In a Different Voice": Responses of Hungarian Feminism to the First World War In: Fell A, Sharp I (Eds.) *The Women's Movement in Wartime. International Perspective. 1914-1919*. London: Palgrave MacMillan, 2007. pp. 105-123.

Bosch, Mineke (Ed.), *Politics and Friendship. Letters from the International Woman Suffrage Alliance, 1902-1942*. Columbia ; London : University of South Carolina Press, 1990.

Bourdieu, Pierre "Férfiuralom", in: Hadas Miklós (Szerk.) *Férfiuralom. REPLIKA Könyvek*. 1994. Budapest. (Második bővített kiadás,)2000. Budapest, Napvilág kiadó.

Cohen, Anthony, *The Symbolic Construction of Community*. London, 1995. Routledge. (First published 1985.)

Erdős Ferenc: *Az identitás labirintusai*. Budapest, 2000. (kézirat)

Giddens, Anthony: *Szociológia*, Budapest 1997.

⁷ *Throughout the Troubles, we have often heard the voices of women calling for compassion instead of conflict, collaboration instead of coercion and cooperation instead of competition.*

Offen, Karen, *Globalizing Feminisms, 1789-1945*. London, Routledge. 2010
Szécsényi Mihály, N kongresszus Budapesten, anno. Budapest,. X. évf/7. 2013, július. 1-5.old

Zimmermann, Susan, *The Challenge of Multinational Empire for the International Women's Movement*. In: Offen, Karen, *Globalizing Feminisms, 1789-1945*. London, Routledge. 2010. p153-169

1913 IWSA Kongresszus, Budapest

*„több volt száraz, választójogi tanácskozásnál..”
Charlotte Perkins Gilman (Jus Suffragii)*

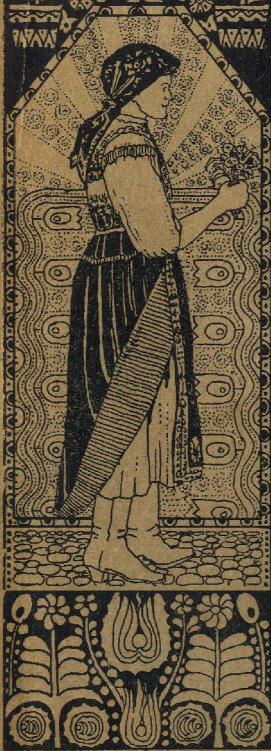

Budapest, 1913 International Women's Suffrage Alliance Congress

625156

OSZK

VII. INTERNATIONAL
WOMAN
SUFFRAGE
CONGRESS

PROGRAM

BUDAPEST, JUNE
15-20. 1913. 15-20. 1913.

GRAFIKAI INTÉZET R.-TÁRS.
BUDAPEST, 1913. 15-20. 1913.